

Proa

# JOANOT MARTORELL Tirant lo Blanc

*Versió completa en català actual  
per MÀRIUS SERRA*



JOANOT MARTORELL

TIRANT LO BLANC

Versió completa en català actual  
per Màrius Serra

*Proa*

PROA  
A Tot Vent

Primera edició: novembre del 2020

© de la versió i de la introducció: Màrius Serra, 2020

Amb el suport del Departament de Cultura



Generalitat de Catalunya  
**Departament de Cultura**

Disseny de la coberta: Planeta Art & Disseny

Imatge de la coberta: © Francesc Artigau, pel fragment d'una pintura original

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

[www.proa.cat](http://www.proa.cat)

ISBN: 978-84-7588-855-2

Dipòsit Legal: B. 18.631-2020

Composició: Moelmo

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, [www.cedro.org](http://www.cedro.org)) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra ([www.conlicencia.com](http://www.conlicencia.com); 91 702 19 70 / 93 272 04 47).  
Tots els drets reservats.

## CAPÍTOL 1

**L**'ESTAMENT MILITAR és tan destacat que cal tractar amb gran reverència els cavallers que en respecten les normes. La divina Providència ha disposat que els set planetes siguin tan influents que dominin la naturalesa humana i incitin l'home al vici del pecat. Però el Creador universal no ens priva del dret a decidir. Si fem ús de la discreció, podem combatre el pecat, vèncer-lo i viure virtuosament. Aquest llibre de cavalleria, amb l'ajut de Déu, es divideix en set parts principals que mostren l'honor que eleva els cavallers per damunt del poble.

La primera part tracta del principi de cavalleria; la segona, de la dignitat i l'ofici dels cavallers; la tercera mostra l'examen que ha de passar l'home que aspira a rebre l'orde de cavalleria; la quarta versa sobre la forma de fer-lo cavaller; la cinquena va del significat de les armes; la sisena, dels actes i costums que pertanyen a un cavaller; la setena i última, sobre l'honor que cal retre al cavaller. Abans es relaten algunes de les gestes cavalleresques del comte Guillem de Warwick, insigne cavaller, en els seus benaurats darrers dies.

## CAPÍTOL 2

**E**N LA FÈRTIL, rica i delitosa illa d'Anglaterra vivia el comte Guillem de Warwick, un cavaller valent, de família noble i múltiples virtuts. La seva bona fama havia arribat a tot arreu.

Feia anys que practicava l'honorable art de cavalleria amb gran saviesa i enginy. Era un cavaller molt fort i experimentat que havia entrat en batalla, per terra i per mar, de ben jove. Havia lluitat, al servei de rei o de príncep, en set batalles campals amb deu mil combatents o més. També havia entrat en lliça cinc vegades i havia sortit victoriós de tots cinc duels de manera gloriosa.

Als cinquanta-cinc anys, quan el virtuós comte ja començava a notar que es feia gran, va tenir una revelació divina: abandonaria les armes, aniria en peregrinació fins a Terra Santa i allà faria penitència i propòsit d'esmena com a bon cristià. Havia vessat molta sang a les batalles i volia fer acte de contrició.

Un cop presa la decisió, aquella mateixa nit va comunicar a la seva esposa que pensava anar-se'n aviat. La comtessa era molt prudent, però no es va estar de mostrar-li el seu disgust.

L'endemà al matí, el comte va reunir tots els seus servents, homes i dones.

—Fills meus, fidelíssims servidors —els va dir—, la voluntat de Déu fa que m'hagi de separar de vosaltres. Com que el viatge és molt perillós, i la meva tornada, incerta, us vull agrair el bon servei que m'heu donat.

Va fer portar una gran caixa plena de monedes i va donar a cada servidor molt més del que els devia. Tothom en va quedar content. Després va deixar el comtat a la comtessa, encara que ja tenien un fill petit. També havia encarregat un gran anell d'or que reproduïa el seu escut d'armes i el de la comtessa, dissenyat de tal manera que es podia desmuntar en dos anells complets.

### CAPÍTOL 3

—**E**STIMADA ESPOSA —li va dir el comte—, el vostre amor veritable augmenta el meu dolor. Us estimo moltíssim

i em cau l'ànima als peus només de pensar com us trobaré a faltar. Però una gran esperança em consola. Estic convençut que us ho prendreu amb amorosa paciència i que les vostres pregàries faran que, si Déu ho vol, el meu viatge arribi a bon port. Us deixo, estimada esposa, tot el que tinc i us prego que us ocupeu del nostre fill, del servei, dels vassalls i de la casa. Preneu la meitat de l'anell. Espero de tot cor que us faci pensar en mi i que el guardeu fins a la meva tornada.

—Pobra de mi! De debò em voleu deixar? —va replicar, a pesarada, la comtessa—. Com a mínim permeteu-me que us acompanyi i us pugui servir. No m'espanta morir. M'ho estimo més que viure sense vós. La mort no em faria més mal que la vostra absència. No podeu arribar a imaginar el pes de la pena que m'oprimeix el cor. Digueu-me, senyor, aquest és el goig que podia esperar del meu marit? L'escalf de l'amor i la fe conjugal? Ai, pobra de mi! Què en faré, de l'esperança de passar la resta de la meua vida al vostre costat? Hauré de tornar a viure com una vídua? No em queda ni un bri d'esperança! Tant me fa morir. Només una gran tempesta, amb llamps i trons, pot impedir que el meu senyor m'abandoni!

—Oh senyora! Sé prou que el vostre amor va més enllà dels límits de la prudència. Heu de tenir en compte que Déu Nostre Senyor concedeix al pecador la gràcia de conèixer els seus pecats i febleses, per poder-se'n penedir, i la muller que estima el cos del seu cavaller encara n'ha d'estimar més l'ànima. Doneu gràcies a Déu que vulgui il·luminar la d'un gran pecador com jo, que en temps de guerra vaig causar tant de dolor i vaig fer mal a molta gent. Ara que m'he apartat del camp de batalla, ¿no és millor que em posi al servei de Déu i faci penitència dels meus pecats lluny del món?

—Potser sí, però trobo massa amarg aquest calze. Fa molt de temps que soc òrfena de pare i de mare, em vaig quedar vídua i ara ho tornaré a ser tot i tenir el marit viu. Quan ja creia que havien acabat les desgràcies i que tots els mals del passat

tenien remei, veig que encara hauré de patir més. L'únic que em queda per apaivagar la tristor és aquest pobre fill que em deixeu en penyora.

Va agafar el nen pels cabells i els hi va estirar. Després li va clavar una bona bufetada a la cara.

—Plora una mica, fill meu, plora que ton pare se'n va i així faràs més companyia a la teva trista mare.

El petit infant de només tres mesos es va posar a bramar. El comte, en veure plorar mare i fill, va sentir una gran angoixa i no va poder evitar d'afegir-se al mar de llàgrimes. El dolor i la compassió que sentia per ells no el van deixar parlar durant una bona estona. Somicaven tots tres. Al final, el concert de ploramiques va contagiar les donzelles de la comtessa i totes es van posar a plorar fent grans escarafalls.

Les senyores de la ciutat, sabent que el comte marxava, van anar al castell per acomiadar-se'n i el van trobar a la cambra de la comtessa, consolant-la. La comtessa va esperar que estiguessin assegudes abans de badar boca.

—M'adreço a vosaltres, dones honorables —els va dir, solemne—, per explicar-vos els motius de la meva aflicció. Però primer m'he de sobreposar a la desesperació que em turmenta l'esperit i a les greus enrabiades que provoquen algunes decisions. Per això les meves paraules sortiran regades per llàgrimes de dolor i ventilades per aspres sospirs. A vosaltres, que sou dones casades, adreço els meus laments i comunico els meus mals perquè us en dolgueu amb mi. Si compartiu el meu dolor, potser tindreu compassió de mi, perquè pensareu que també us podria passar a vosaltres. Oh mort cruel! Per què visites qui no et vol i evites qui et desitja?

Totes aquelles dones honorables es van aixecar i van suplicar a la comtessa que els permetés compartir el seu dolor. La van reconfortar tan bé com van saber, juntament amb el comte.

—Tampoc no serà la primera vegada que em passa —va replicar la comtessa—. Mentre el meu senyor era a les guerres de

França no hi havia dia que no plorés, i allò va durar anys sencers. Ara veig que hauré de passar la resta de la meva vida entre planys, tot i que potser seria millor passar el temps dormint per no sentir el cruel turment de la pena. Aquesta ferida no té cura ni consol. Igual com els sants gloriosos es van sotmetre a martiri per Jesucrist, jo el patiré per vós, que sou mon senyor. D'ara endavant feu tot el que us vingui de gust. Sou el meu marit i senyor, però heu de saber que quan em trobo lluny de vós soc a l'infern, i quan us tinc a prop, al paradís.

#### CAPÍTOL 4

—**E**L MEU ESPERIT us acompanya —li va respondre el comte—, i em reconforta el so de les vostres darreres paraules. Si Déu ho vol, no trigaré gaire a tornar. Mentrestant, allà on sigui, us tindrè sempre present i el meu esperit serà amb vós.

—Quin consol em pot donar el vostre esperit si no tinc també el vostre cos? —va dir la comtessa—. Ja sé que em tindreu present, ni que només sigui quan penseu en el nostre fill, però l'amor de lluny és com el fum d'estopa. Voleu que us digui com em sento? Trobo que el meu dolor és més gran que el vostre amor. Si les coses fossin com dieu, us quedariéu al meu costat. Perquè, de què li serveix al moro l'oli sagrat si no té consciència del seu error? De què em serveix a mi l'amor del meu marit si no el tinc?

—Senyora comtessa, deixem-nos de paraules. Ha arribat l'hora de marxar, no cal que ho allarguem.

—Ja que no hi puc fer més —va dir la comtessa—, em retiraré a la meva cambra a plorar la meva desgràcia.

El comte es va acomiadar d'ella apesarat, la besà moltes vegades, va plorar i es va acomiadar de totes les altres dames amb els ulls enrogits. A l'hora de partir, només es va voler endur un escuder.



Va sortir de la seva ciutat de Warwick per mar i va navegar amb vents tan favorables que de seguida va fer cap a Alexandria. D'allà es va dirigir cap a Jerusalem i, només arribar-hi, va confessar-se abans de combregar amb gran devoció. Al Sant Sepulcre va dir una oració molt fervent entre llàgrimes i va fer acte de contrició de tots els seus pecats, pels quals va rebre el sant perdó.

Havent visitat tots els altres llocs sants de Jerusalem, se'n va tornar a Alexandria i es va embarcar cap a Venècia. Allà va fer donació de tots els diners que li quedaven al seu servicial escuder i li va concertar un matrimoni perquè no li passés pel cap tornar a Anglaterra. De fet, el va alliçonar perquè escampés la brama de la mort del seu senyor i es va conjurar amb uns mercaders perquè escrivissin una carta a Anglaterra explicant que el comte de Warwick havia mort en el camí de tornada de Terra Santa.

Quan la notícia va arribar a orelles de la comtessa li va caure l'ànima als peus. Va decretar un dol rigorós i va organitzar totes les cerimònies d'homenatge que es mereixia un cavaller tan recte. Després de deixar passar un temps prudencial, el comte va tornar a la seva terra, tot sol, amb els cabells llargs fins a les espatlles i una barba blanca que li arribava a la cintura. Vestia l'hàbit del gloriós sant Francesc i vivia d'almoines. Es va allotjar, en secret, a l'ermita de Nostra Dona, molt a prop de la seva ciutat de Warwick.

L'ermita era dalt d'una muntanya, enmig d'un bosc espès, a tocar d'una font d'aigua molt clara. El comte hi passava el temps retirat, fent vida solitària de penitent, lluny del renou del món. Ho feia per purgar les seves faltes i vivia d'almoines. Un cop per setmana baixava a la ciutat de Warwick a pidolar. Emmascarat rere la barba i la llarga cabellera, la gent no el reconeixia. Fins i tot va arribar a presentar-se davant de la seva esposa a demanar caritat. En veure un captaire tan humil, ella li va fer donar una almoina superior a la dels altres pobres. Du-

rant força temps el comte va viure d'incògnit per parar la mà. Menava una vida pobra i miserable.

## CAPÍTOL 5

UN BON DIA arribà a les fèrtils i pacífiques ribes angleses el gran rei de Canària, un jove molt fort i ambiciós, ple d'inquietuds virils. Uns corsaris anglesos s'havien aventurat a fer alguna incursió a la seva terra per robar-hi. Irat, el rei de Canària va reunir un gran estol de naus i va enfilat amb la seva armada cap a la noble illa d'Anglaterra. Va aprofitar els vents favorables per acostar-s'hi i, sobretot, va saber esperar el moment just amb astúcia. Era negra nit quan les seves naus van entrar al port d'Antona, de manera que tota la morisma va poder desembarcar sense que ningú se n'adonés, es va organitzar i va començar a moure's per l'illa.

Quan el van informar de l'arribada dels moros, el pacífic rei anglès va aplegar tanta gent com va poder per presentar-los batalla. El xoc va ser ferotge i tots dos bàndols van tenir baixes, però els cristians es van endur la pitjor part. Els moros, més nombrosos, van fer recular el rei anglès amb les tropes supervivents fins que no li va quedar més remei que refugiar-se en una ciutat anomenada Sant Tomàs de Canterbury, on reposa el cos del sant.

Mentre el rei d'Anglaterra intentava reunir més gent, va saber que els moros conquerien terres per tota l'illa, delmaven les tropes cristianes i capturaven moltes dones i donzelles. Un dia va saber que els moros havien de passar prop d'una ribera aquella nit i els va esperar aprofitant la foscor, però els moros se'n van assabentar i no van aparèixer fins que ja començava a clarejar. Llavors els van presentar batalla. Van morir molts cristians, i els que van sobreviure fugiren amb l'infortunat rei, permetent que el moro plantés allí el seu campament.

La desgràcia del rei cristià va ser tan gran que va perdre nou batalles seguides, l'una darrere l'altra, i al final es va haver de refugiar a l'interior de la ciutat de Londres. Quan els moros ho van saber, van assetjar la ciutat, preparats per lliurar-hi un gran combat. Van arribar a ocupar fins a la meitat del pont. Cada dia organitzaven més accions d'assalt. El setge va provocar que la ciutat passés tanta fam que l'afligit rei va haver d'abandonar Londres i fugir cap a les muntanyes de Galles, passant per la ciutat de Warwick.

Quan la comtessa va saber que el pobre rei fugia, va fer preparar viandes i tot el que haguessin de menester. La comtessa era una dona prudent, i va rumiar la manera d'aconseguir que la ciutat resistís i no es perdés tan aviat.

—Majestat —li va dir al rei—, tots els que vivim en aquesta illa patim tant com vós. Però si us voleu allotjar a la nostra ciutat, que també és vostra, heu de saber que tenim prou vitualles i tot el que és necessari per fer la guerra. El meu difunt marit Guillem de Warwick n'era el comte i va furnir el castell amb tota mena d'armes, bombardes, ballestes i colobrines, espingardes i altres peces d'artilleria. I la divina Providència ha estat prou clement per donar-nos quatre anys seguits de collites abundants. Per tant, si us voleu quedar amb nosaltres, us hi sentireu segur.

—Benvolguda comtessa —va respondre el rei—, em sembla que em doneu un bon consell. Veig que la ciutat és forta i està ben preparada per a la guerra. A més, sempre hi serem a temps, de marxar.

—Sí, senyor. Si les tropes dels moros són nombroses, per força hauran de venir per la plana. Per l'altra banda toparien amb el gran riu que baixa de les muntanyes de Galles.

—Doncs així no en parlem més. Us prego que doneu les ordres pertinents perquè el meu exèrcit rebi les provisions necessàries.

La comtessa va deixar el rei en companyia de dues donzelles i va anar per les cases de la ciutat amb els regidors per de-

manar blat, civada i tot el que els calia. El rei i els seus homes van quedar molt satisfets per l'abundància d'aliments i, sobretot, per la diligència de la comtessa.

Quan els moros van saber que el rei havia fugit de Londres, van seguir-lo fins a Warwick. Pel camí van atacar un castell anomenat Alimburg, a dues llegües d'on s'estava el rei, i el van prendre a l'assalt. Per celebrar que ja havia conquerit una bona part del regne, el dia de Sant Joan el rei moro va decidir plantar-se amb totes les seves tropes davant per davant de la ciutat de Warwick. L'afligit rei cristià no sabia què fer. Ho va veure tot perdut quan, des del capdamunt d'una torre del castell, va contemplar com la morisma destruïa i cremava les viles i els castells de la rodalia, matant tants cristians com podien, homes i dones. Els pocs que es podien escapar corrien cap a la ciutat. Els seus crits se sentien d'una hora lluny. Eren les veus desesperades de qui només albira dues males sortides: morir o caure en mans dels infidels.

El rei, en adonar-se de la desolació que causava la morisma, va pensar que moriria de dolor i no ho volia veure. Va baixar de la torre, es ficà en una petita cambra i va començar a sanglotar. Plorava a llàgrima viva. Des de fora, els cambrers el sentien lamentar-se i somicar.

## CAPÍTOL 6

—**P**ER L'AMOR DE DÉU, quina vergonya, només vull morir —es lamentava el rei, desesperat—, que és el remei definitiu a tots els mals! Si la decència no m'ho impedís, ara mateix posaria fi als meus dies. Pobre de mi, soc un rei ben desventurat, tot em va en contra i no trobo advocats que defensin la meva causa justa! Si les meves mancances no em permeten explicar els meus mals, supleix tu, Senyor meu, els defectes de la meva ignorància, i no permetis que el teu poble cristià, per

més pecats que hagi comès, caigui a les mans de la morisma. Et prego que el conservis i el defensis perquè resti al teu servei i et pugui donar glòria. Estic com un mariner quan no pot arribar al port on es dirigeia. Per això recorro a tu, santa Mare de Déu, i et demano que em vulguis socórrer per deslliurar-me d'aquest tràngol, a fi que en el meu regne sigui glorificat el sant nom del teu gloriós Fill.

El desconsolat rei va recolzar el cap al llit i li semblà veure entrar per la porta una bellíssima donzella, vestida tota de blanc, amb un nen petit en braços, seguida per moltes altres donzelles que cantaven el magníficat. En acabar el cant, es va acostar al rei i li posà la mà al cap.

—No dubtis gens, rei —li va dir—. Tingues bona confiança que el Fill i la Mare t'ajudaran en aquesta gran tribulació que ara t'afecta. El primer home amb barba blanca que vingui a demanar-te caritat per l'amor de Déu, l'has de besar a la boca en senyal de pau. Demana-li que deixi l'hàbit que porta i nomena'l capità de les teves tropes.

El rei es va despertar i no va veure res. Admirat pel somni que acabava de tenir, s'esforçà a recordar-lo sencer. Només sortir d'aquella cambra va rebre notícies dels seus cavallers.

—Senyor, els moros han acampat davant de la ciutat.

El rei va fer tot el possible perquè la ciutat quedés ben vigilada.

L'endemà al matí, el comte ermità, que havia pujat a l'alta muntanya per collir les quatre herbes que li servien d'aliment, va descobrir tota la morisma acampada a la vall. Va decidir que no tornaria a la seva cabana aïllada i es va refugiar a la ciutat, on va trobar tothom molt encongít.

Com que feia molts dies que només s'alimentava d'herbes, va travessar la ciutat per anar a demanar caritat al castell de la comtessa. Abans de trobar-la va topar amb el rei, que sortia d'oïr missa. Es va agenollar davant seu i li va demanar caritat per l'amor de Déu. El rei va recordar el somni i el va ajudar a aixe-

car-se per besar-lo a la boca. Després l'agafà per la mà i se'l va endur a una cambra.

## CAPÍTOL 7

—**C**ONEC EL TEU gran valor, reverend pare —va dir el rei al sorprès ermità—, i per això et vull pregar que m'ajudis en aquests moments de necessitat. Veig que ets un home de Jesucrist que mena una vida santa. Et demano que prenguis consciència dels danys que ens han infligit aquests malvats infidels. Han destruït la major part de la nostra illa, m'han vençut en moltes batalles i han mort els millors cavallers del meu regne. No vull que ho facis només per mi, sinó que tinguis compassió de totes les donzelles deshonrades i del poble cristià condemnat a captiveri perpetu. Pensa que amb les vitualles que ens queden la ciutat no podrà aguantar un setge gaire llarg. La morisma és tan nombrosa que ja ha conquerit la major part de l'illa i no s'aturaran fins a destruir-nos. A més, no esperem l'auxili de ningú, més enllà de la misericòrdia de Nostre Senyor a través teu. Per això et demano de cor, per l'amor de Déu, que tinguis compassió d'aquest regne que avui sobreviu entre l'aflicció i la desolació. Et manco que et treguis aquestes robes de penitència que portes i et posis les de caritat, que són les armes, perquè així aconseguim una gloriosa victòria sobre els nostres enemics.

## CAPÍTOL 8

—**E**M SORPRÈN —li va respondre l'ermità— que demaneu ajuda a algú tan pobre i dèbil com jo. Ja veieu que l'edat i la duresa de la vida a la muntanya, on només m'alimento de pa i herbes, fan estralls en la meva persona. Fa molt de temps que no toco cap arma. ¿Com és que em demaneu consell

a mi, quan teniu al regne tants cavallers ardits? Ells us poden ajudar molt millor que no pas jo. Us asseguro que si fos destre en l'art de cavalleria us serviria de bon grat, senyor, i no dubtaria a arriscar la meva dèbil persona per alliberar el poble cristià, amb vostra majestat al capdavant, i impedir la deposició d'un rei tan jove. Però m'haureu d'excusar, excel·lència.

## CAPÍTOL 9

—**N**O PUC ADMETRE cap excusa a la meva justa demanda —replicà el rei, molt enfadat—. ¿Que no saps que els benaurats sants han batallat contra els infidels per defensar la santa fe, encara que només hagin obtingut la gloriosa corona del martiri? És per això que m'agenollo davant teu i et torno a suplicar, en nom de la passió que Nostre Senyor Jesucrist va passar a la vera creu, que tinguis compassió d'aquest rei afligit i de tot el poble cristià. La meva esperança rau en la misericòrdia de Déu i en la teva decència. Tingues la bondat de no negar-m'ho.

Les desconsolades llàgrimes del rei van commoure l'ermità i li van estovar tant el cor que ell també va començar a plorar, compartit per la insistència. Quan el rei es va asserenar, l'ermità el va fer aixecar.

## CAPÍTOL 10

—**S**OU UN REI molt jove i fins ara deveu haver portat una vida venturosa —li va dir—. Jo, de jove, seguia les regles dels cavallers i per obtenir fama vaig córrer grans perills. Els vells ja ho tenim tot fet i vivim dels bons records, però les vostres llàgrimes han fet més efecte que les vostres paraules enraonades a l'hora de decidir-me. Us veig trist i desesperançat.

Guardeu les llàgrimes per a ocasions pitjors. Com que trobo justes les vostres humils pregàries, em comprometo a obeir-vos per amor a Nostre Senyor Déu i al meu senyor natural, que sou vós. Ja soc vell, però si cal entraré en batalla per defensar la cristiandat, escampar la santa fe catòlica i reduir la supèrbia de la secta de Mahoma. Feu cas dels meus consells i, amb l'ajuda de Déu, us faré gloriós vencedor dels vostres enemics.

—Reverend pare —respongué el rei—, ja que em concedeixes aital favor, prometo obeir-te en tot el que em manis.

—Doncs, per començar, canvieu de cara. Ara quan sortiu al saló oferiu al poble un rostre alegre i somrient, parleu amb tothom i per dinar mengeu de gust, i força. Feu gala d'estar alegre, molt més que de costum, i així tots els que han perdut l'esperança començaran a recuperar-la. Perquè un capità, per més adverses que siguin les circumstàncies, no s'ha de mostrar mai abatut si no vol desanimar la seva gent. Feu que em donin roba de moro. Quan vaig anar a Terra Santa, camí de Jerusalem vaig passar per Alexandria, i després vaig fer estada a Beirut tant de temps que vaig aprendre la llengua morisca. També em van ensenyar a fabricar unes magranes fetes d'uns materials que triguen sis hores a encendre's, però després cremen tot el que els posin al davant. A més, no hi ha prou aigua al món per apagar-les, sobretot perquè l'aigua encara les encén més i l'única manera d'extingir-ne el foc és amb oli i resina de pi.

—Això és admirable! —va dir el rei—. Amb oli i resina! Em pensava que l'aigua apagava tots els focs del món.

—Doncs no senyor. Si em doneu permís per anar a la porta del castell, us portaré un material per encendre una torxa només amb vi o aigua.

—A fe que em plaurà molt de veure.

L'ermità se'n va anar a correuita cap a la porta del castell, perquè hi havia vist calç viva. En va agafar un terròs i va tornar allà on era el rei. Llavors va llançar-hi un raig d'aigua i, amb una palleta, va encendre una candela.



—Si no ho veiés amb els meus ulls, no m’ho creuria —va exclamar el rei—. No hi ha res que els homes no sàpiguen fer. Sobretot si viatgen molt per món i veuen coses diferents. Et prego, reverend pare, que em facis saber què necessites per fabricar aquestes magranes. Demana tot el que hagi de menester.

—Ja ho puc comprar jo mateix, senyor, que n’he fet moltes vegades i en conec els materials. I, quan tingui les magranes fetes, aniré tot sol al camp dels moros i les posaré prop de la tenda del rei. A mitjanit s’encendran de cop i tots els moros correran cap allà per apagar el foc. Esperareu, ben armats, a veure’n les flames, i llavors atacareu. Deu mil homes dels vostres bastaran per vèncer-ne cent mil d’ells. Quan era a Beirut vaig viure un cas semblant. Gràcies al meu consell, amb l’ajuda de Nostre Senyor, la ciutat va ser alliberada i el rei assetjat va vèncer l’assetjador. Sempre és bo saber coses per defensar els amics i atacar els enemics.

## CAPÍTOL 11

**L**ES PARAULES DE l’ermità van ser molt ben rebudes. El rei, Lagraït, va disposar que tot es fes tal com deia i va tornar al saló amb un somriure d’orella a orella. Semblava molt animat. Els cavallers se’n feien creus perquè, després de tants dies de no haver-lo vist riure, ara desprenia alegria per tots quatre cantons.

L’ermità no va trigar gaire a comprar tot el que necessitava per preparar les magranes.

—Senyor, només ens falta un material —va dir en tornar carregat—, però sé que la comtessa en té. Quan el seu marit Guillem de Warwick era viu en tenia molt, perquè el sofre viu té moltes utilitats.

—Doncs anem tots dos a veure la comtessa.

La van fer avisar, i, en sortir de la seva cambra, ja els trobà tots dos que l’esperaven.

—Comtessa —la saludà el rei—, si fóssiu tan amable de donar-nos una mica de sofre viu ens faríeu un favor. D'aquell que fa un foc que no crema, el que el vostre marit feia servir perquè les torxes no s'apaguessin per més que bufés el vent.

—Qui us ha dit que el meu marit sabia fer torxes d'aquestes?

—Aquest ermità, comtessa.

La comtessa es va afanyar a anar a la cambra de les armes i en va portar tant que el rei en va quedar molt satisfet.

Quan van tornar al saló, el dinar ja era a punt. El rei va agafar l'ermità per la mà, el va acompanyar a taula i el va fer seure al seu costat, al lloc d'honor. Tothom se'n va sorprendre. També la comtessa, que havia parlat moltes vegades amb l'ermità quan la visitava per demanar-li almoïna. Ara que el veia assegut al costat del rei li dolia no haver estat més generosa.

—Estic molt empipada —va dir a les seves donzelles— per no haver tractat millor aquest pobre ermità, que és un sant baró. Mira que fa temps que corre per aquí i ara veig que el rei, tan benigne i pietós, el fa menjar al seu costat. Em reca no haver-lo tractat com es mereixia! Em doldran la resta de la meua vida les poques atencions que li he dispensat.

## CAPÍTOL 12

**H**AVENT DINAT, el revifat rei d'Anglaterra va donar permís a l'ermità perquè anés a fabricar les magranes. Pocs dies després, li va dir que ja les tenia enllestides.

—Senyor, si vostra senyoria em dona permís, aniré a complir el que hem acordat. Per la vostra part, estigueu a punt amb tota la tropa.

El rei va accedir-hi de bon grat. En caure la nit l'ermità es va disfressar de moro, va sortir del castell per la porta falsa i va entrar al campament dels moros sense que ningú el veiés.

Quan li va semblar que era el moment, va deixar les magranes molt a prop de la tenda d'un gran capità parent del rei moro. Faltava poc per a mitjanit quan el foc es va declarar amb unes flames espantoses que van sorprendre tothom. El rei moro i la seva gent, desarmats com estaven, van córrer tots cap al focus principal del foc per mirar d'apagar-lo, però com més aigua hi llançaven més s'encenia.

El rei d'Anglaterra, que esperava amb tota la tropa armada fins a les dents, va sortir de la ciutat només veure resplendir el foc i va començar a atacar els moros a plaer. Ocupats en l'incendi, ningú no els feia front, i van causar estralls.

El rei moro va veure un foc tan gran i tants morts a les seves files que va fugir a cavall cap a un castell anomenat Alimburg, que havien pres feia poc. Allà es va fer fort amb tots els que van poder fugir.

No acabaven d'entendre com havia anat la cosa perquè ells, que eren cinquanta vegades més que els cristians, haguessin hagut de fugir. Mentrestant, els cristians saquejaven el campament abandonat i no van tornar a la ciutat, victoriosos, fins que no es va fer de dia.

Quatre dies després, el rei moro va enviar els seus ambaixadors amb una lletra de batalla adreçada al rei d'Anglaterra.



### CAPÍTOL 13

**A** TU, REI CRISTIÀ que senyorejaves l'illa d'Anglaterra, jo, Abraïm, rei i senyor de la Gran Canària, et dic que soc més poderós que tu perquè tinc més viles, més castells i més tropes, encara que aquesta vegada el gran Déu t'hagi donat la victòria. Si vols que acabi aquesta guerra i que no es vessi més sang de la gent del teu poble i del meu, et repto a batre'ns en duel, rei contra rei en camp clos, amb les següents condicions: si et venço, tot Anglaterra quedarà sota el meu poder amb un tribut de dos-cents mil

*doblers cada any, i a la festa de Sant Joan hauràs de lluir les robes mores que t'enviï en una d'aquestes quatre ciutats: Londres, Canterbury, Salisbury o aquí a Warwick, que és on vull que es faci la primera festa en commemoració de la meva victòria en el duel. Però si la fortuna volgués que tu fossis el vencedor, me'n tornaré a la meva terra i et deixaré tranquil en companyia dels teus. A més, et restituiré totes les viles i castells que he conquerit amb la meva mà victoriosa. I tingues present que no ho dic per vanagloriar-me'n ni per menysprear la corona reial, sinó perquè Déu és gran i ens donarà a cadascú el que ens mereixem.*

↓ > c. 19

## CAPÍTOL 14

**D**OS AMBAIXADORS TRIATS pel rei de Canària van sortir del castell d'Alimburg cap a la ciutat de Warwick per portar aquesta lletra de batalla. Els precedia un missatger per demanar el salconduit.

Quan va arribar al portal, els guàrdies li van dir que s'esperés allí. Van avisar el rei a correu i aquest els va dir que el deixessin entrar.

—Us comunico de part de sa majestat que els ambaixadors poden venir tranquil·lament —li va dir el comte de Salisbury—, que ningú no els farà cap mal.

I li va donar una roba de seda i cent monedes.

—Hauríem d'espantar aquests moros, senyor —va aconsellar l'ermità al rei—. Feu que dos grans senyors surtin al portal a rebre els ambaixadors, acompanyats per molts homes armats, tots vestits de blanc però amb el cap descobert, sense els bacinets. Tots els carrers per on passin els ambaixadors hauran d'estar guarnits. Feu que totes les dones, tant les grans com les donzelles, cobreixin les finestres i els terrats amb draps que les tapin fins a l'altura dels pits, i que es posin al cap un casc de l'armadura. Així, quan hi passin els ambaixadors, es pensaran

que són homes armats. Encara més, els homes que han fet la guàrdia al portal, tan bon punt els ambaixadors els deixin enrere, s'hauran de moure per carrers laterals per tornar a sortir-los al pas a cada cantonada i a cada plaça, sense parar, i que no deixin de fer-ho fins que el seguici no estigui davant de vostra altesa. Veure tanta gent armada els espantarà. Es pensaran que hem rebut reforços, amb gent vinguda d'Espanya o de França o d'Alemanya.

Tant el rei com els membres del consell van trobar que era molt bona idea i van ordenar dur-la a terme. El duc de Lancaster i el comte de Salisbury van ser els escollits per rebre els ambaixadors. Els acompanyarien quatre mil homes amb una garlanda de flors al cap, en comptes de casc. Sortirien una milla enfora de les muralles per rebre els ambaixadors.

El duc de Bedford va voler intervenir.

—Pare ermità —va demanar—, ja que cal preparar tantes cerimònies per rebre els ambaixadors, ¿com els ha de rebre el rei?, vestit o despullat?, armat o desarmat?

—Seria una bona pregunta —va respondre l'ermità—, si no fos per la malícia que porta. Com que soc vell i ermità, em voleu fer quedar malament davant del rei. Vigileu la vostra llengua, si no voleu que us posi una brida a la boca que us farà embarbussar.

El duc es va aixecar i va posar les mans a l'espasa.

—Si no fos que sou tan vell i porteu l'hàbit de sant Francesc, ara mateix amb aquesta espasa, venjadora de paraules injurioses, us tallaria les falces fins a la cintura.

El rei es va aixecar enfurismat, li va arrabassar l'espasa de les mans i el va fer empresonar en una torre. Els altres senyors presents van aplacar l'ermità. L'edat i l'hàbit l'inclinaven a perdonar, però el rei no en va voler saber res més. La notícia de l'arribada dels ambaixadors moros va interrompre les raons. Tothom es va posar en marxa i els van rebre tal com havien concertat.